

Asia: VN/813/2020 - VM015:00/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keskusrikospoliisin lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja muutoksia teknisluonteisina ja selkeinä sekä osin kansainvälisistä velvoitteistamme johtuvina. Keskusrikospoliisi nostaa tässä lausunnossa pohdittavaksi kuitenkin eräitä täsmennystarpeita.

Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017) muutosehdotukset

Ehdotetut muutokset ja tarkennukset rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445//2017) 2 §:n, 4 §:n ja 5 §:n osalta eivät tosiasiallisesti vaikuta merkittävästi rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaan. Ehdotetut muutokset lakiin ovat lähinnä direktiivin sanamuodon täyttämiseksi tehtyjä teknisiä lisäyksiä.

Rahanpesun selvittelykeskus on tähänkin asti hoitanut lakiehdotuksessa (2 §) mainittuja analyysitehtäviä. Ehdotetun analyysitehtävän osalta rahanpesun selvittelykeskus ehdottaa selvyiden vuoksi, että pitäydyttäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäväalueen osalta samassa muotoilussa kuin laissa muissakin kohdissa. Nyt 2 § 8) kohtaan ehdotetun ”...rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoittamisen” voisi korvata ”rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin” seuraavasti:

8) operatiivisen ja strategisen analyysin tekeminen koskien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin tekotapoja, ilmiöitä, suuntauksia ja menetelmiä

Tiedonsaantioikeuden osalta (4 §) ehdotus johtajien ja työntekijöiden nimenomaisesta lisäämisestä lakiin on direktiivin sanamuodon mukainen vaatimus. Ajallinen velvoite vastata viipymättä toisen maan tekemään tiedusteluun (5 §) on jo nykyisellään sisältynyt rahanpesun selvittelykeskuksen sisäisiin työnkulkuihin.

Rahanpesun selvittelykeskus on jo nykyisellään toimittanut ilmoituksia, jotka koskevat toisia EU jäsenvaltioita, edelleen näihin maihin sekä ollut aktiivisesti mukana projektissa, jonka tavoitteena on edelleen sujuvoittaa teknisten ratkaisujen avulla tietojen luovuttamista EU maiden kesken. Rahanpesun selvittelykeskuksella on siten valmius toimittaa tietoja lakiehdotuksen mukaisesti.

Keskusrikospoliisi pitää asiallisena sitä, että aikaisempaa kirjausta tilanteista, joissa tietojen luovuttamisesta voidaan kieltäytyä (muu perusteltu syy) täs-mennetään. Ehdotettu kirjaus (5 §) ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaisuudesta on yhdenmukainen rikosoikeudellisessa oikeusavussa noudatettavien säännösten kanssa. On kuitenkin vielä syytä pohtia, tuleeko ja voidaanko rahanpesudirektiivin vaatimukset huomioiden, tiedonluovutustilanteissa huomioida rikosoikeudellisessa oikeusavussa noudatettavia, harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita (esimerkiksi ne bis in idem tilanteet, rikoksen vanhentuminen, pyynnön toimenpää vaatii teon laatuun nähden kohtuuttomia voimavaroja). Nyt ehdotetussa muodossa kaikki nämä harkintaperusteet poistuisivat laista.

Rahanpesun selvittelykeskus ehdottaa lakiehdotukseen lisättäväksi FATF:n Suomen maa-arvioinnissa suositusten 40.10 esille nostaman puutteen siitä, että Rahanpesun selvittelykeskuksella ei ole säännökseen pohjautuvaa velvoitetta antaa palautetta toisen maan viranomaisille. Tämän täydennyksen voisi luontevasti lisätä lain rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017) 5 §:n 3 momentin loppuun seuraavasti (muotoilu voimassa olevasta laista, lisätty viimeinen lause);

Rahanpesun selvittelykeskus voi perustellusta pyynnöstä luovuttaa 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Tietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön on vastattava ilman aiheetonta viivytystä. Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja luovutettavien tietojen käytölle. Tietojen luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos se voisi haitata rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen hyöty on saatu, estämistä, paljastamista tai selvittämistä tai tutkintaan saattamista taikka muusta perustellusta syystä. Rahanpesun selvittelykeskus voi

luovuttaa tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle myös ilman pyyntöä silloin, kun se on tarpeen tässä momentissa säädettyä tarkoitusta varten. Rahanpesun selvittelykeskuksen tulee antaa toisen maan viranomaiselle palautetta tämän lain nojalla tapahtuneen tiedonvaihdon vaikutuksista ja laadusta.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) muutosehdotukset

Lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) osalta Keskusrikospoliisi ehdottaa pohdittavaksi, onko ehdotetun 3 luvun 2 §:n osalta huomioitava virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajien tuotteiden erityispiirre siten, että laissa mainittaisiin määrän ohella myös arvo, sillä varojen siirto ei perustu näissä tuotteissa tai palveluissa euroon, esimerkiksi seuraavasti;

1) liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen, tai kyse on maksajan tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettusta varojen siirrosta tai virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajista annetun lain (572/2019) mukaisesta varojen siirrosta, jonka määrä tai arvo ylittää 1000 euroa;

Keskusrikospoliisi pitää jonkin verran epäselvänä sitä, mihin ehdotetun 6 luvun 2 §:n velvoite päästä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin ilman aiheetonta viivytystä viittaa ja ketä toimijaa kirjaus velvoittaa (yhteisöjä, jot-ka ylläpitävät tietoja vai PRH:ta). Epäselväksi jää se, onko tavoitteena pääsy yhteisön ylläpitämiin tietoihin suoraan, vai asianomaisten PRH:n ylläpitämien rekistereiden kautta. Mikäli pääsy tulee olla suoraan yhteisön ylläpitämiin tietoihin, kirjauksella voi olla merkittävästi laajempia vaikutuksia, kuin jos pääsy on viranomaisten rekistereiden kautta. Tällöin sekä perusteluja että itse säännöstekstiä on tarpeellista täsmentää. Sinänsä rahanpesun selvittelykeskuksella on jo oikeus saada myös edunsaajaa koskevia tietoja myös suoraan yhteisöiltä rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017) annetun lain 4 §:n nojalla ja kirjaus vaikuttaisi siten, että yhteisöjen on vastattava näihin tiedusteluihin ilman aiheetonta viivytystä.

Jaakkola Anu
Keskusrikospoliisi